

Morihei Uešiba a Sokaku Takeda

Napsal Stanley A. Pranin (Aiki News Magazine)

Dovolte mi začít kategorickým tvrzením, že hlavním technickým vlivem na rozvoj aikida je Daito-rju džudžucu. Toto umění, které je uváděno jako pokračování válečnické tradice klanu Aizu, datujícího se několik stovek let nazpět, bylo propagováno v mnoha oblastech Japonska během období Meidži, Taišo a z počátku období Šowa slavným bojovníkem Sokaku Takedou. Známy stejnou měrou svými válečnickými dovednostmi a tvrdou náturou, Takeda použil své schopnosti při nenadálých setkáních na život a na smrt více než jednou. Takedovi bylo padesát čtyři let, když ho Morihei Uešiba poprvé potkal v Hisada Inn v Engaru na Hokkaidu koncem února r.1915. Toto nečekané setkání znamenalo začátek dlouhého, bouřlivého, ještě koneckonců produktivního přátelství mezi nimi, které trvalo více než dvacet let.

Uešibovo první střetnutí s Daito-rju cvičení zahrnovala tři desetidenní semináře v těsném sledu za sebou, které skončili 4. dubna téhož roku. Záznamy Daito-rju ho pak ukazují účastnícího se tří jiných seminářů instruovaných Takedou v r. 1916. Uešiba také pozval Takedu k sobě domů a obdržel intenzivní, soukromou lekci vysoce propracovaných technik Daito-rju. Bohužel je známo jen několik detailů o tomto studiu a jeho délce.

Uešiba opustil Hokkaido jednou pro vždy v prosinci 1919 poté, co obdržel telegram obsahující zprávu, že jeho otec je vážně nemocný. Svůj dům skromné dřevěné konstrukce svěřil Takedovi a vrátil se do svého rodného města Tanabe. Cestou uskutečnil neplánovanou zastávku v Ayabe, v centru náboženství Omoto, aby se pomodlil za otcovo uzdravení. Bylo to zde, kde potkal Onisabura Degučiho, další osobnot s významným vlivem na jeho život.

Když dorazil domů, našel svého otce již mrtvého, rozhodl se Uešiba přestěhovat svou rodinu, tehdy se skládající z jeho ženy, jeho matky a dvou dětí, do Ayabe, což učinili na jaře r. 1920. Na naléhání Degučiho, Uešiba otevřel u sebe doma první dódžó, známé jako Uešiba Džuku a učil Daito-rju studenty z nichž většina byla členy náboženství Omoto.

O dva roky později v dubnu se v Ayabe objevil Sokaku Takeda se svou ženou, dcerou a svým šestiletým synem Tokimune (později ředitelem Daito-rju). Otázka, zda Takeda přijel do Ayabe samosebou, nebo byl o to požádán Uešibou, se v tomto okamžiku zdá být nerozřešitelná a oficiální verze Daito-rju a aikidó zdrojů se značně liší. Co je známo je, že Takeda zde setrval pět měsíců, vyučující členy Uešibova Džuku dódžó a že na konci tohoto období bylo Uešibovi vydáno osvědčení kjoku dairi, kterým mu byl udělen oficiální status instruktora daito-rju. Ne překvapivě, zdá se že Takeda a duchovně orientovaný Degučí se vzájemně neměli v lásce, přestože vůdce Omota předal na rozloučenou Sokakovi meč a ručně malovaný obraz jako dárek. V každém případě vše naznačuje, že přátelství mezi drobným, ale nebojácným Sokakem a jeho nejslavnějším studentem Moriheiem Uešibou bylo během období v Ayabe napjaté.

V září 1922 následuje Takedovo odchod, zdá se, že se setkávali již jen zřídka, ačkoli Takeda při několika příležitostech navštívil Uešibovo dódžó v Tokiu. Uešiba se nakonec v Tokiu usadil, jako populární učitel džudžucu, zatímco Takeda pokračoval v rozsáhlém cestování po celém Japonsku, pořádajíc semináře zejména pro významné osoby jako soudce, policejní úředníky, vojenské důstojníky a podobně. Přestože Uešiba s Takedou měli málo přímých setkání z těchto okamžiků, udržovali si dopisování. Dále, Uešiba, nyní akreditovaný učitel

Daito-rju, udělil pravděpodobně dříve než koncem r. 1937 svitky zdatnosti svým přímým studentům. Mezi příjemci Daito-rju diplomů od Uešiby jsou Kendži Tomiki, Minoru Močizuki, Rindžiro Širata a Gozo Šioda.

V moderních psychologických výrazech by přátelství mezi Ueshibou a Takedou mohlo být charakterizováno jako přátelství „láska-nenávist“. Je obtížné přesně zjistit historická fakta, když téměř neexistují žádní žijící svědci mnoha z těchto událostí. I tak jsou dnes nabízeny Takedovými a Uešibovými následníky emocionálně nabitě výklady, které si z velké části vzájemně protirečí. Je jasné, že Uešiba měl hluboký respekt pro Takedovu technickou dovednost a že Takeda považoval zakladatele aikida za jednoho ze svých nejnadanějších studentů.

Mám podezření, že kořenem problémů mezi nimi byla Sokakova náročná osobnost, Uešibovy nezávislé postoje a duchovní orientace a nejasné finanční úmluvy týkající se Moriheiovo povinností coby kvalifikovaného instruktora Daito-rju. Důležitá událost Daito-rju eimeiroku datovaná k 15. září 1922, kdy byl Uešiba oceněn kyoku dairi certifikátem jasně oznamuje, že byl povinen Sokakovi zaplatit registrační poplatek tři jeny za každého studenta zapsaného v jeho dódžó. Později se vzájemně obvinili z nevhodností týkajících se finančních záležitostí a zprávy z jejich posledního setkání odhalují nevyřešenou podstatu sporů mezi nimi. Ale Takeda udělil kjoku dairi status docela početným jednotlivcům, zahrnujíc Taiso Horikawa, Jukiyoši Sagawa, Kotaro Jošida, Kotaro (Kodo) Horikawa a Takamu Hisa (Kiyosi Watatani jich uvádí celkem 29 ve svém Bugei Rjuha Dai Džiten) a údajně všichni tito jednotlivci měli být odpovědní za placení stejných částek Sokakovi kdykoli učili Daito-rju. Považuji za velice pochybné, že Uešiba byl jediný, kdo měl osobní potíže s Takedou, co se týče finančních záležitostí.

Závěrem bych se rád zmínil o některých pozitivních výsledcích spojení mezi těmito dvěma vysoce uznávanými „budó“ muži dvacátého století. Za prvé, technický závazek aikida k Daito-rju je obrovský. Je obtížné nalézt v aikidu pohyb, který nevzniká v Takedově podobě džudžucu. Na druhé straně, přežití, šíření a naděje na budoucnost Daito-rju jako tradičního japonského bojového umění, byly prakticky zaručeny obrovským mezinárodním úspěchem moderního aikida. Ve skutečnosti jsem často slyšel cvičence Daito-rju uvolněně popisovat jejich umění jako aikidó!

V každém případě, viděno historicky, tato dvě bojová umění jsou nezrušitelně spojena a zůstanou tak navzdory nedorozuměním, zaujatostem a vzájemného obviňování, které se dodnes zachovaly. Jednou, jako roste naše chápání dřívějších historických událostí, věřím, že bude možné dívat se na vztah mezi Daito-rju a aikidem více objektivníma očima a že vzájemná zadluženost těchto umění bude viděna snadněji.